

UOT 821.521

B.A.Əsgərova
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
tt.aaa.2014@mail.ru

HARUKİ MURAKAMİNİN “KAFKA SAHİLDƏ” ƏSƏRİNİN BƏDİİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ VƏ EDİP KOMPLEKSİ

Açar sözlər: mistika, Edip kompleksi, daxili iztirab, tənhalıq, axirət

Romanda iki əsas qəhrəman var və onların tarixçələri vaxt və zaman çərçivəsində paralel olaraq inkişaf edir. Onlardan birincisi – yeniyetmə Kafka Tamura Edip kompleksinə bənzər vəziyyətdən xilas olmaq üçün, yaxud da çoxdan onu atmış anasını və bacısını axtarmaq üçün evdən qaçır. İkinci qəhrəman paranormal qabiliyyətə malik, kəmağıl Nakatadır. Onların həyat yolları kəşifəndə məlum olur ki, bu, qaçılmaz imiş. H.Murakami oxucunu elə bir aləmə aparır ki, orada pişiklər danışır, göydən balıqlar yağır, ruhlar sevgi ilə məşğul olmaq və qətl hadisəsi törətmək üçün bədəni tərk edirlər.

Yazıçı həmçinin bir-birinin ardınca metaforalardan istifadə edir, bu isə həmişə mistika olmur. Yazıçı sadəcə özünü qəribə aparan insan obrazları, qəribə vəziyyətlər yaradır. Roman gözlənilmədən oxucu üçün sanki şüurun daha da genişlənməsi üçün parlaq təcrübə mənbəyinə çevrilir. Qədim mif müasir dünyamızda sanki cana gəlir. Mistika, müharibənin fəsadları, seksual iztirab, daxili iztirablar, müasir dünyanın problemləri – tənhalıq, magik realizm, yaşamaq üçün mübarizə, axirət dünyası, öz yolunu tapma əsərdə öz əksini tapan mövzulardır.

Б.А.Аскерова

ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ РОМАНА ХАРУКИ МУРАКАМИ “КАФКА НА ПЛЯЖЕ” И ЭДИПОВ КОМПЛЕКС

Ключевые слова: мистика, Эдипов комплекс, внутреннее переживание, одиночество, потусторонний мир

В романе два основных героя, чьи истории развиваются, до поры, до времени, параллельно. Первый из них подросток Кафка Тамура, который убегает из дома либо, чтобы избежать похожего на эдипово пророчество, либо, чтобы разыскать давно пропавших мать и сестру. Второй герой слабоумный старик Наката, наделенный паранормальными способностями.

Когда их жизненные пути сходятся, становится понятной неизбежность такого пересечения. Харуки Мураками погружает читателя в мир, где кошки разговаривают, рыбы падают с неба, духи выскальзывают из тел, чтобы заняться любовью или совершить убийство.

Писатель также использует метафору: выдаёт одно за другое. Это не всегда мистика: просто он описывает странные ситуации, почти невозможные в жизни и странных людей, которые странно ведут себя. Роман неожиданно для читателя превращается яркий опыт расширения сознания.

Древний миф оживает в современности. Мистика, следствие войны, неопределённость, психологические положения, проблемы современного общества – одиночество, магический реализм, борьба за жизнь, потусторонний мир, нахождение своего пути – темы, отраженные в этой работе.

B.A. Askerova

THE FIGURATIVE FEATURES IN HARUKI MURAKAMI'S NOVEL "KAFKA ON THE SHORE" AND OEDIPUS COMPLEX

Keywords: *mysticism, Oedipus complex, internal pain, loneliness, life hereafter*

There are two major heroes in the novel and their episodes develop parallelly within time frame. One of them is Kafka Tamura, who leaves the house in order to get rid of the situation like "Oedipus complex" or to look for her mother and sister who has left her for a long time. The second hero is half-witted Nakata who has paranormal skills.

When their lives have a point of intersection, it was obvious that it was inevitable. Haruki Murakami takes the reader into such a world that, cats speak, fish come from the sky, ghosts leave the body for having love affair and committing crime.

The writer also uses metaphors, it is not always mysticism. The writer simply creates extra-ordinary cases, and people behaving in a strange way. The novel is unexpectedly converted a major experience source for expansion consciousness.

An ancient myth as if is reborn. Mysticism. Complications of war. The main problem of modern world – solitude. Magic realism. Struggle for living. The life hereafter. Finding own way.

Psixanalizin banisi hesab edilən Ziqmund Freydingin irəli sürdüyü fikirlərdən biri də uşağın qarşı cinsdən olan valideyninə olan cinsi istək duyğusudur. Psixoloq alim bunu "Edip kompleksi" adlandıraraq elmə daxil etmiş və bu anlayışı Sofoklun Yunan miflərindən olan "Edip tragediyası"ndan götürmüşdür.

Daha dəqiq izah edilsə, "Edip kompleksi" oğlanın anasına qarşı duyduğu şüursuz yaxınlığa görə atasını qışqırması və bununla bağlı ruhi pozğunluqlar kompleksinə verilən addır.

Tanınmış Yapon yazıçısı H. Murakaminin "Kafka sahilində" romanının qəhrəmanının qəlbindəki qarabasmalarla dolu qorxunc labirintdə səyahəti, psixoloji sarsıntılar keçirməsi müasir Edipin prototipini yaradır. H. Murakaminin bu romanının mənbəyini Sofoklun "Çar Edip" əsəri təşkil edir.

Yunan faciəsinin motivlərinin yapon ədəbiyyatına gətirilməsi oxuculara bir qədər qərribə də görünə bilər.

H.Murakami 1949-cu ildə Kyoto şəhərində anadan olmuşdur. Kiçik məbəd saxlayan babası budda rahibi olmuş, atası məktəbdə yapon dili və ədəbiyyatından dərs deyirdi; eyni zamanda boş vaxtlarında budda marifçiliyi ilə də məşğul olurdu. Yazıçının ailəsi 1950-ci ildə böyük liman şəhəri olan Kobeya köçür.

H.Murakami Tokionun Vaseda Universitetinin Ədəbiyyat fakültəsini bitirmişdir. Universitetdə o, üslubiyyatın dərin sirlərini öyrənmiş, doğma və xarici yazıçıların əsərlərini usanmadan mütaliə edərək mənimsəmiş və bu əsərlərdən böyük təəssüratlar almışdır. Gənc yaşlarından kitablara, xüsusən də Qərb ədəbiyyatına maraq göstərən yazıçı sonralar bir neçə ingilisdilli yazıçıların və bunların arasında yapon oxucuları üçün böyük marağa səbəb olmuş Amerika yazıçısı C.D.Selencerin “Çovdarlıqda uçurumdan qoruyan” romanını yapon dilinə tərcümə etmişdir.

Musiqiyə böyük marağı olan Murakami 1974-cü ildə Tokionun Kokubundzu rayonunda özünün “Piter Ket” adlandırdığı caz-barını açır. 1977-ci ildə isə daha sakit rayon hesab edilən Sendeqaya rayonuna köçür.

Sonralar “Yazarlar da peyğəmbərlər kimi bəzən öz vətənlərində qərrib, yad olurlar” fikrini söyləyən Murakaminin yazıçı olmaq qərarını verməsinin maraqlı və qərribə bir tarixçəsi var. Özünün dediyinə görə, 1978-ci ildə beysbol oyunu zamanı birdən-birə ağına gəlir ki, o da kitab yaza bilər və indiyədək də bunun səbəbini bilmir – niyə məhz kitab yazmaq. O, bu barədə qısaca belə demişdir: “Mən bunu anladım, vəssalam”.

Beləliklə, bar bağlandıqdan sonra gecələr adi vərəqlərdə mürəkkəblə mətnlər yazmağa başlayır. 1979-cu ildə “Kəsəyənlər” trilogiyasının bir hissəsi olan “Küləyin səsini dinlə” povesti işıq üzü görür və əsər yeni yazmağa başlayan yapon yazıçısına şöhrət gətirir. Bir neçə nüfuzlu ədəbi mükafatlara layiq görülən yazıçının debütü 150 min tirajla satılır.

1980-cı ildə trilogiyanın ikinci hissəsi olan “Pinbol 1973” povesti, 1981-ci ildə isə “Yabancı qoyunun içində” adlı üçüncü hissəsi işıq üzü görür. Bundan sonra yazıçı bir-birinin ardınca yeni əsərlər yazır.

Çox sonralar kifayət qədər məşhurlaşan yazıçı gələcək planlarına qısaca belə aydınlıq gətirmişdir: “Mən elə bir nəhəng roman yaratmaq istəyirəm ki, bu roman dünyanı bürüyən xaosu udsun və dünyanın inkişaf istiqamətini aydın göstərə bilsin” [5, s.20]. Buna görə də yazıçı adətən birinci şəxsin adından yazılan, özünün intim maneralı ilk əsərlərindən imtina edir, yazacağı əsərin təhkiyə üsulunu necə quracağını açıqlayır və bu baxımdan fikrini belə şərh edir: “Mənim öz başımda saxladığım roman müxtəlif insanların dünyabaxışlarının uyğunlaşdırılmasından, ümumi bir tarix yaradan müxtəlif hadisələrdən bəhs edəcək. Odur ki, mən indi üçüncü şəxsin adından yazmalıyam” [6, s.5].

Müasir dünya ədəbiyyatında artıq H.Murakami fəlsəfi-psixoloji, mistik janrın banilərindən biri hesab edilir. Onun qələmə aldığı əsərlər bir daha bunu təsdiq edir.

Bir çox mütəxəssislərin fikrincə, H.Murakaminin əsərlərində sürrealist ideyalar hökmranlıq edir. Yazıçı özü də əsərlərinin sonluğunu hansı notlarla – bədbin və ya nikbin əhval-ruhiyyədə tamamlamasını qərarlaşdırma bilmədiyini etiraf edir. O, bununla bir növ əsərlərindəki reallığı, nəticəni və sonluğu oxucuların öhdəsinə buraxır.

“Bu baxımdan yazıçının əsərlərini belə təsnifatlandırmaq olar:

1) Bu əsərlər elə bil sonadək yazılmayıbdır, sanki nəsə deyilməmiş fikirlər qaldığından bunu oxucu özü fikirləşməli olur;

2) Burada nəsə sirr vardır;

3) Elə bil müəllif Yaponiya haqqında yazır, sonra təəccüblə anlayırsan ki, biz necəyiksə, yaponlar da elədirlər, ona görə maraqlıdır;

4) Stil çox sadə və yüngüldür, çox düşünməyə vadar etmir” [1, s.13].

Yazıçı müsahibələrinin birində demişdir: “Mənim klassik formada yazılan əsərlərdən elə də xoşum gəlmir. Orada əvvəl var, hadisələrin davamı və başa çatması, sonluğu vardır. Mən başlanğıcın və sonluğun harada olması bilinməyən şeyləri xoşlayıram. Qalan nə olacaqsas, qoy oxucu özü müəyyənləşdirsin, bu barədə düşünsün” [3].

Avropa ədəbiyyatının təcrübəsinə böyük diqqətlə yanaşan yazıçı eyni zamanda ənənəvi yapon dəyərlərindən zərrə qədər də kənara çıxmır. Onun əsərlərində bu gündoğar ölkəsinin insanların şəxsiyyəti və taleləri bütün incəlikləri ilə üzə çıxır.

H.Murakaminin əsərlərindəki fikirlər o qədər dəqiqdir ki, bu sanki texniki və iqtisadi brendləri ilə dünyada ilk yerlərdən birini tutan ölkəsinin ekzotikasının texniki ekzotika ilə doğmalaşmasına rəvac verir.

Hər gün yazı masası arxasında beş-altı saat işlədiyini söyləyən Murakami rus yazıçısı Dostoyevskidən, onun “Karamazov qardaşları” romanından ilhamlandığını dəfələrlə dilə gətirmiş və o, (M.Dostoyevski nəzərdə tutulur) illər keçdikcə daha məhsuldar olmuş, ahıl yaşlarında “Karamazov qardaşları” kimi dahiyənə bir əsər qoyub getmişdir. Mən də istərdim ki, belə bir iş görüm”.

H.Murakami 2002-ci ildə özünün doqquzuncu romanını – “Kafka sahildə” romanını nəşr etdirir.

1944-cü ildə dağlarda göbələk yığarkən müəmmalı şəraitdə seksual trans vəziyyətinə düşən gənc müəllimə şagirdlərinin huşsuz halda, anlaşılmaz bir vəziyyətdə qaldıqlarını görür. İlk baxışdan bu əsaslandırılmamış, dəlilsiz bir hadisə təsiri bağışlayır. Sonda hər şey öz yoluna düşür, bircə Nakata (onun barəsində danışılacaq) bildiklərinin hamısını itirir. Hadisənin başvermə səbəblərini araşdırarkən müəllimə transeksual olduğunu gizlədir. Romandakı

sonrakı hadisələri davam və inkişaf etdirməyi əsərin qəhrəmanı Kafka Tamura öz öhdəsinə götürür.

Romanda seksual gizlinlər bir neçə epizodda özünü göstərir və H.Murakami bura öz stilini cəlb edir. Əsərin özəyini Kafka Tamuranın “Edip kompleksi” təşkil edir. Əsər ata qatili, anayla, bacıyla intim münasibət kimi mifik təfəkkürün, klassik tabuların müasir müstəvidə araşdırılmasıdır. Bu aspekt romanda cərəyan edən hadisələr boyu bir necə dəfə üzə çıxır və hər dəfə də qeyri-müəyyənlik səviyyəsində donub qalır.

H.Murakami bu romanda da “avaraçılıq, köçərilik” süjet xəttinə, bir yerdə qərar tutmayan qəhrəman obrazı yaratmaq tendensiyasına sadıq qalır.

Əsərin məzmununun ana xəttini iki insan taleyi – on beş yaşında atasına nifrət oyadan, qəmgin notlarla zəngin, gələcəkdən xəbər verən fikirlərindən bezərək evlərindən qaçan Kafka Tamuranın və qoca Nakatanın taleyi təşkil edir. XX əsr Yaponiyasının sakinləri olan qəhrəmanların təəccüblü və olduqca fəvqəladə talelərinə axirət dünyasından gələn elçilərin öncədən xəbər vermə qabiliyyəti və danışan pişiklər bilavasitə təsir göstərir.

Nakatanın pişiklərlə dialoqu maraqlıdır. Çünki adətən insanlar bir-birlərinin fəaliyyətini, davranışlarını analiz edirlər, pişik isə kənardan müşahidə edən bir məxluqdur. Və bu dialoqdan həmin məxluqun biz insanlar barədəki fikirlərinin kənardan müşahidə ediləndə nədən ibarət olduğunu bilmək maraqlıdır.

Yazıcının axirət dünyası barədə təəssüratı oxucunu heyran edir. Onun təsvir etdiyi axirət dünyası elə məharətlə qələmə alınmışdır ki, istər-istəməz düşünürsən: “Bəlkə doğrudan da belədir?”

Romanın əsas qəhrəmanını – Tokionun Naqona rayonundan olan Kafka Tamuranı uşaq vaxtı anası atıb və bacısı ilə evdən çıxıb gedibdir. Kafka praktiki olaraq atası ilə ünsiyyət qurmur. Qoca Satoru Nakata əqli cəhətdən geridə qalmışın birisidir. O, nə oxuya bilir, nə də yaza bilir, amma fəvqəltəbii bir bacarığa – pişiklərlə ünsiyyət qurmaq qabiliyyətinə malikdir. Nakata insanları müalicə edir (uzaq məsafələrə maşınla yük daşıyan Hoşinonu bel ağrılarından müalicə edir), gələcəkdən xəbər verir (göydən balıqların, zəlilərin yağacağına əvvəlcən bildirir). Lakin o, zaman keçdikcə bu qabiliyyətini itirir. Nakata olduqca kaloritli, oxucunun qəlbində yumor hissi və hərarət yaradan bir personajdır.

Romanın digər qəhrəmanları isə bunlardır: Oşima – Tamura ilə dostluq edən və ona köməklik göstərən kitabxana işçisidir. O, özünü kişi hesab edir, lakin bioloji olaraq qadındır.

Saki xanım gəncliyində çox sevdiyi sevgilisini itirən kitabxana müdiridir. Bu bədbəxt hadisədən sonra o, özünə qapanır, “Kafka sahildə” adlı mahnı bəstələyib, “İldırım vurma dəhşətini yaşayan insanlar barıdı” kitabını yazır.

Hoşino uzaq məsafələrə böyük maşınlarda yük daşıyan sürücüdür. Təsadüfən dayanacaqların birində qoca Nakataya rast gəlir və ona köməklik göstərir.

Yazıçı baş qəhrəmanların mövqeyini, heyranedicici dərəcədə parlaq görünən ikinci dərəcəli qəhrəmanların iştirakı ilə çox məharətli şəkildə tamamlaya bilir. Bu qəhrəmanların hər birinin öz faciəsi vardır.

Müəllif sanki gözlərimizin önündə məftunedici bir sevgi hadisəsinin portretini cızır. Bu hadisə qana sorulmuş, bədənə hopmuş, şəhvani, ağlagəlməz sevgi hadisəsidir. Belə ehtiraslı sevgi bütünlükdə sevdiyin adama qarışmaqdır, hətta ölümdən sonra da bu sevgi macərəsini danışmaq, onu əks etdirmək üçün ürəkdə möhür kimi iz qalır. Bu cür eşq hadisəsində zamanın labirentlərində ilişib qalırsan və buradan çıxmaq üçün kiçicik bir istəyin də olmur.

Atası ilə münasibətləri düz gəlmədiyindən on beş yaş tamam olduğu gün Tamura evdən qaçır. O, hələ uşaq vaxtı gələcəkdən xəbər verərək onun oğlunun öz anası və bacısı ilə intim həyat yaşayacağı və atasını öldürəcəyini bildirməklə yunan mifologiyasında Edip mifi ilə səsleşən bir fikir söyləyir. Tokionun Nakano rayonundan yola düşən, Ala qarğa ləqəbli Tamura yapon adalarının cənubunda yerləşən Takamatsu şəhərinə gəlir və burada özünə Kafka ləqəbi götürür.

Yazıçının bu adı seçməsi təsadüf deyil. Kafka tərcümədə alaqarğa (məcazi mənada "key", "maymaq" mənasındadır) deməkdir. Kafka həm də çex dilindən tərcümədə "dolaşa" deməkdir və yazıçı bunu bilir. Amma dolaşa romantik bir quş deyil və dünya ədəbiyyatında, ümumiyyətlə, ənənəvi deyil. H. Murakaminin peşəkarlığı bundadır ki, o, oxucunun diqqətini romanın ikitərəfliliyinə yönəltməklə oxucuların romanın süjet cığırıları ilə addımlamasını asanlaşdırır.

Əsərdə paralel olaraq 1940-cı illərdə hələ uşaq olarkən başqa planetdən gələn uçan obyektin şahidi olan Nakata adı daşıyan adam barədə süjet xətti də inkişaf etdirilir. Bu rastlaşmadan sonra onda paranormal (normal olmayan mənasını verir, telepatiya, parapsixologiyada istifadə olunan termin) bacarıqlar meydana gəlir, lakin bunun əvəzində Nakata xroniki olaraq əqli cəhətdən geridə qalmağa başlayır.

Romanda hadisələrin cərəyan etdiyi dövrdə o da Nakanoda yaşayır və əlilliyə görə cüzi miqdarda təqaüd alır. Sadə insanlarla ünsiyyət qurduğu kimi, çox asanlıqla pişiklərlə də danışmağı bacaran Nakatanın nə bir yaxın həmdəmi, nə də bir qohumu var. Özündə olan nadir qabiliyyətə görə Nakata evlərdən qaçan pişikləri tapa bilir, onları tapıb sahiblərinə çatdırmaqla yaxşı qazanc da əldə edir.

Takamatsuda Kafka Tamura onun həyatına daxil olan və taleyində rol oynayan insanlarla rastlaşır: Osima adlı oğlan, şəxsi kitabxananın müdiri Saki

xanım və Sakura adlı qız. O, Saki xanıma aşiq olur, halbuki onu öz anası hesab edir, Sakuranı da öz bacısı.

Nakata təsadüfən Tamuranın atasını öldürür. Bu vaxt Kafka özünü parkda qan içində görür. Onun paltarları atasının qanına bulaşmışdır.

Nakata Tokiodan Takamatsuya uzun bir yol qət edir. Kafka isə Saki xanımın gözlənilməz hadisələrlə zəngin qəribə taleyini araşdırmaqla məşğuldur. Kənar qüvvələrin hökmünə tabe olan Nakata naməlum bir dünyaya keçid açır. Bu keçid vasitəsilə başqa bir zamana daxil olan Kafka da orada real dünyanı tərk etmiş insanlarla görüşür. Buna baxmayaraq o, real həyatı seçir, keçid qapanaraq bağlanır, Nakata ölür. Saki xanım da canını tapşırır.

H.Murakaminin əksər qəhrəmanları tənha insanlar olsalar da, onların öz stili var; onlar yaşamaq, var olmaq üçün inadkarlıqla mübarizə aparırlar, istəklərinə çatmaq üçün cəhd göstərirlər. Bu isə çox şey deməkdir. Onlar hansı məqsədlə yaşadıklarını, məqsədlərinin nə olduğunu çox vaxt anlamasalar da, yaşamaqda davam edirlər. Bu bir növ stoizmdir (fəlsəfi cərəyan – dözümlü, səbatlı, mətanətli adam anlamındadır) – yalnız öz dözümlülüyü, çalışqanlığı hesabına yaşamaq, var olmaq!

H.Murakami insan tənhalığı barədə fikirlər söyləməyi xoşlayır və sadəcə olaraq yalnız bu barədə danışmır, o, sanki tənhalığı mədh edir, ona rəngarənglik qataraq tərənnüm edir. Bununla da, baş qəhrəmanın daxili iztirabları ətrafdakı reallıqda cingildəyən sükut kimi səslənir. Yazıçı qeyd etdiyi kimi, “əsl tənhalığın sükutunu həтта eşitmək mümkündür” [3].

Hərdən belə bir mövqe ilə həyatda postmodernist mövqeyə assosiasiya (ayrı-ayrı fikirləri bir-birinə bağlamaq, əlaqə yaratmaq) edirlər, yəni bu mənasız həyatı yalnız öz zövqünə görə yaşamaq, son dərəcə öz stilinə görə həyat sürmək.

Yazıcının əsərləri küll halında ensiklopedik bilik mənbəyidir. Çünki onun yazdıqları bədii əsər olmaqla yanaşı, klassik və müasir musiqi, fəlsəfə, tarix, memarlıq və incəsənətin bir çox sahələri barədə oxucuya bilgilər verir.

Bu məqamlar “Kafka sahildə” romanında da aşkar görünür. Musiqi və kitab vurğunu olan əsərin qəhrəmanının fəlsəfi düşüncələri, düşünyü mühitdə özünü necə aparması, bir sözlə, onun həyat tərzini oxucunu özünə cəlb edir. Romanda ana xətt kimi “Edip kompleksi” qabarıq nəzərə çarpmaqla yanaşı, burada qeyri-adilik, fəlsəfi-psixoloji vəziyyətlər, elmi-fantastik məqamlar, dedektiv janrın xüsusiyyətləri də kifayət qədərdir. Digər tərəfdən, mürəkkəb və ziddiyyətli düşüncələr kompleksi, şərqli bir yazıcının qərb dünyagörüşünə üz tutması romanın daha da oxunaqlı olmasına təkan verən əsas şərtlərdəndir.

Bütün əsərlərində olduğu kimi, H.Murakaminin bu romanında da insan qəlbinin dərinliklərinə nüfuz edən məqamlara toxunulur, oxucu baş verən hadisələrin təsiri altında həтта öz daxili aləminə nəzər yetirmək zorunda da qalır. Əsər depressiya ilə yüngülcə hopdurulubdur, bununla belə qəhrəmanlar

hec zaman ümidlərini üzmürlər, inamlarını itirmirlər, yorulmadan həqiqətə, ədalətə can atırlar, suallara cavab axtarışındadırlar.

Personajların parlaq dinamikliyi, mistika və sirlərlə dolu süjet əsəri daha oxunaqlı və cəlbedici edir. Oxucu sanki insan qəlbinin labirintlərində gəzişir, qəhrəmanlarla birlikdə həyəcanlanır, sevinir, kədərlənir, düşünür. Əsərin qəhrəmanının həyatındakı ardıcıl dəyişikliklərlə qarşılaşması ona həyatın mənasını dərk etməkdə vasitəçilik edir və dörd yaşında onu atmış anasını bağışlayır.

Beləliklə, əslində Kafka Tamura öz atasını öldürmür. Bəs o, öz anası və bacısıyla dil birliyində olurmu, cinsi əlaqədə olubmu? Bu xətt roman boyu israrla uzadılır, oxucunu heyrətləndirir, çaşdırır, intizarda qoyur, həyəcanda saxlayır. Roman sirlərin açılması ilə deyil, “Edip kompleksi”nin təkzib edilməsi, yalana çıxarılması fərziyyəsi ilə başa çatır.

Romanın süjet xətti tədricən zəifləyən və bir-birinə qovuşan bu süjet xətlərini qapayan iki sinusoid xəttinin amplitudasını xatırladır. Bu qovuşmaya qədər bu xətlər ayrı-ayrılıqda inkişaf edən xətlər təsiri bağışlayır. Yazıçı finala çox ustalıqla yaxınlaşır.

Kafka Tamura atasının öncəgörməsindən yaxasını qurtara bilməsə də, həyatda öz yolunu tapır və Tokioya qayıdır. Roman həyata bağlılığı gücləndirən, bütün ağrı-acılara baxmayaraq nikbin əhval-ruhiyyə yaradan cümlələrlə bitir: “Gözlərini astaca yumub mürgüləyirsən. Yenidən açanda artıq yeni dünyanın ən vacib bir parçasına çevrildiyini başa düşürsən” [1, s.488].

Sonda bunu da qeyd edək ki, oxucu romanı oxuyub başa vurandan sonra qeyri-ixtiyari düşünməli olur: “Bu bir yapon yazıçısının romanıdır mı, yoxsa avropalı bir yazıçının? Hər halda müasir dünyamız üçün çox gərəkli bir mətnidir”.

ƏDƏBİYYAT

1. *Акимова А.Н.* Художественный мир Мураками Харуки. Улан-уде, Бурятский государственный университет, 2017, 504 с.
2. *Murakami H.* Kafka sahildə. Bakı: Qanun, 2012, 256 s.
3. *holyrohanempire.wordpress.com*
4. *Kafka on the shore author: Haruki Murakami Random house.* New York, 2005, p.512
4. *The Times Literary Supplement*, January 7, 2005, pp.19-20
5. *The New York Times Book Review* 154 (February 6, 2005): pp. 1-10